

**DEPARTAMENT DE TERRITORI I SOSTENIBILITAT I DEPARTAMENT DE
AGRICULTURA, RAMADERIA, PESCA I ALIMENTACIÓ.**

Consideracions per la consulta pública prèvia a la revisió del Decret de les zones vulnerables.

CONSIDERACIONS:

1. Declarar tots els municipis contaminats per nitrats com a zones vulnerades i la resta del territori català com a zona vulnerable i aplicar a tot Catalunya els programes d'actuació reforçats previstos a les actuals zones vulnerables en relació amb la contaminació per nitrats que procedeixen de fonts agràries.

L'objecte de la directiva de nitrats 91/646/CEE queda clarament definit en l'article primer:

- *Artículo 1: El objetivo de la presente Directiva es: **reducir** la contaminación causada o provocada por los nitratos de origen agrario, y - **actuar preventivamente** contra nuevas contaminaciones de dicha clase*

El concepte de **reduir i prevenir** la contaminació està present en moltes directives europees com la del Marc de l'Aigua, la de Protecció de l'aigua, la d'Emissions industrials, o la de Responsabilitat ambiental, per citar-ne algunes. També està present en l'ordenament ambiental de l'Estat Espanyol, i en el de Catalunya. Recentment la Generalitat ha aprovat el DECRET 153/2019, de 3 de juliol, de gestió de la fertilització del sòl i de les dejeccions ramaderes i d'aprovació del programa d'actuació a les zones vulnerables en relació amb la contaminació per nitrats que procedeixen de fonts agràries que en el seu primer article diu:

- *Article 1 Objecte 1.1 Aquest Decret té per objecte regular la gestió de la fertilització del sòl i de les dejeccions ramaderes i altres fertilitzants nitrogenats, així com l'establiment de mesures dirigides a **reduir i prevenir la contaminació** causada o provocada pels nitrats d'origen agrari, i l'aprovació del programa d'actuació aplicable a les zones vulnerables designades a Catalunya.*

La situació actual de la qualitat de l'aigua a Catalunya és alarmant. En l'avaluació de març del 2016, l'ACA considera que gairebé la meitat de les masses subterrànies d'aigua de Catalunya ja estan contaminades, "*la presència de compostos nitrogenats (especialment nitrats) és el problema de contaminació difusa del mal estat de les seves masses d'aigua. El 50% de les masses d'aigua subterrànies s'han declarat en mal estat*

químic, i d'aquestes, el 83% s'han diagnosticat amb excés de nitrats (concentracions per sobre de 50 mg/L). Així, doncs, l'excés de nitrats provoca el mal estat en un 41% de les masses d'aigua subterrànies a Catalunya" . El 65% de les quals són pràcticament irrecuperables.

Hi ha molts factors que amenacen la qualitat i la quantitat de l'aigua: la salinització dels aqüífers costaners, la quantitat de nitrats en trànsit cap als aqüífers, que segons l'Informe de sostenibilitat de maig del 2019, poden ser quantitats significativament considerables, les previsions de períodes més llargs de sequeres motivades pel canvi climàtic, l'augment de població prevista, amb el consum que això representa, l'augment de nitrogen provinent de fangs de depuradores, o l'augment de cabana ramadera que des de la data de l'anterior informe de l'ACA, la porcina ha incrementat en 759.606 places més en el període 2016-2018, i la de gallines i pollastres ha incrementat en 4.870.709 places més en el mateix període, que implica més excedents de N dels quantificats en l'informe, Tots ells, per si sols, són motius suficients per adoptar mesures preventives per protegir l'aigua encara no contaminada.

La mesura de declarar zona vulnerable a tot el territori de Catalunya ja va ser proposada pel Consell Assessor pel Desenvolupament sostenible (CADS) quan ho va advertir en el seu informe 37/2008 sobre el decret 136/2009: "*el CADS vol assenyalar que atesa la fragilitat de les aigües subterrànies caldria valorar la possibilitat d'aplicar la consideració de zona vulnerable a tota la superfície del país, tal com han fet alguns països europeus (Alemanya, Àustria, Dinamarca, Finlàndia, Irlanda, Luxemburg, i Països Baixos). D'aquesta manera, el pla d'actuació i totes les mesures contingudes al decret serien aplicables a tot Catalunya*".

Per tant, el DARPA, actuant amb el principi de prudència, obligat a l'administració pública, ha d'actuar preventivament contra noves contaminacions d'aquesta classe, i per tant ha de promoure l'ampliació de ZV a tot el territori per protegir la poca aigua que tenim no contaminada.

Un altre motiu, a més dels esmentats, pel qual el DARPA ha de promoure l'ampliació de la ZV a tot el territori, és que Generalitat no ha complert en l'objectiu de millora de la qualitat de l'aigua, establert en les directives europees pel 2015, i s'ha acollit una pròrroga de 6 anys. En aquest sentit la Comissió Europea va iniciar un procediment PILOT 7849/15/ENVI en data 3 d'agost de 2015, dirigit al Regne d'Espanya, expressant els seus dubtes sobre els Programes d'acció establerts fins al moment, el control del seu compliment i la seva eficàcia, on s'evidencia que, tot i tenir Programes d'acció en marxa, aquests no repercuteixen en una millora substancial del medi. En l'informe de resposta, el Govern de la Generalitat, competent en aquest tema, explicava els criteris emprats en la determinació de zones vulnerables, i explicava que, a través de l'aprovació del nou Programa d'actuació en les zones vulnerables, es pretenia revertir la situació i millorar el medi d'acord amb la Directiva 91/676/CEE. No complir-ho pot derivar en una carta d'emplaçament i futura possible sanció per incompliment dels requeriments establerts en la Directiva 91/676/CEE.

Un altre motiu radica en l'obligació que té el DARPA. en el compliment de la llei del canvi climàtic, amb tot allò en què sectorialment li és de la seva competència. La

Consellera, els seus responsables, tècnics i funcionaris en general, han d'estar implicats i obligats en el compliment de la LLEI 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic, que en el tema específic de l'aigua es regula en l'article 16. És significatiu el punt 1.a, quan diu:

- *1. Les mesures que s'adoptin en matèria d'aigua han d'anar encaminades a **reduir la vulnerabilitat del sistema hídric**, i concretament a:*
- *a) La recuperació i la conservació en bon estat de les aigües continentals i, en el cas de les subterrànies, **com a reserva estratègica** per als períodes de sequera i els efectes del canvi climàtic.*

Però el que també ha de moure al DARPA, i a tot el Govern, a prendre mesures preventives contra la contaminació, com l'ampliació de la ZV a tot el territori, és la protecció de l'aigua, un bé escàs i mal distribuït, molt amenaçat, i el compromís amb les generacions futures.

El Comitè de Drets Econòmics, Culturals y Socials, de les Nacions Unides, en el 2002 va adoptar la mesura sense precedents d'aprovar una «observació general» sobre **l'aigua com a dret humà**. Una «observació general» és una interpretació de les disposicions del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. Els 145 països que han ratificat el Pacte hauran de vetllar perquè la població sencera tingui progressivament accés a aigua de beguda potable i segura i a instal·lacions de sanejament, de forma equitativa i sense discriminació. Els nostres fills i néts tenen dret a què els hi deixem aigua en condicions. No hi ha cap mena d'interès, per molt important que es consideri, que justifiqui l'embrutiment de l'aigua.

Sobre la importància de l'aigua, es poden trobar una gran quantitat de treballs, publicats per organismes internacionals de prestigi, que no els citarem per no allargar la proposta, tot considerant que els responsables que han de valorar la proposta en són plenament conscients d'aquesta importància.

Sí que reproduïrem literalment una motivació de la Directiva Marc de l'Aigua:

- *El agua no es un bien comercial como los demás, sino un patrimonio que hay que proteger, defender y tratar como tal.*

2. Ampliació de la moratòria per instal·lar noves explotacions ramaderes intensives o ampliar les existents, a totes les zones vulnerables i vulnerades, a tots els municipis amb excedent de n, i a tots aquells que se situïn en l'àrea d'influència de les masses d'aigua que s'han de protegir.

En el DECRET 153/2019, de 3 de juliol, de gestió de la fertilització del sòl i de les dejeccions ramaderes i d'aprovació del programa d'actuació a les zones vulnerables en relació amb la contaminació per nitrats que procedeixen de fonts agràries, ja estableix una moratòria per ampliar places de bestiar en règim intensiu, limitada en el temps, i que afecta només a 66 municipis. Totalment insuficient per complir amb l'objecte del decret exposat en el seu article primer:

- *Article 1 Objecte 1.1 Aquest Decret té per objecte regular la gestió de la fertilització del sòl i de les dejeccions ramaderes i altres fertilitzants nitrogenats, així com l'establiment de mesures dirigides a **reduir i prevenir la contaminació** causada o provocada pels nitrats d'origen agrari, i l'aprovació del programa d'actuació aplicable a les zones vulnerables designades a Catalunya.*

La reducció i prevenció de la contaminació pels nitrats d'origen agrari també és l'objecte de la Directiva europea de nitrats:

- *Artículo 1: El objetivo de la presente Directiva es: **reducir** la contaminación causada o provocada por los nitratos de origen agrario, y - **actuar preventivamente** contra nuevas contaminaciones de dicha clase*

El concepte de **reduir i prevenir** la contaminació està present en moltes directives europees com la del Marc de l'Aigua, la de Protecció de l'aigua, la d'Emissions industrials, o la de Responsabilitat ambiental, per citar-ne algunes. També està present en l'ordenament ambiental de l'Estat Espanyol, i en el de Catalunya.

La causa de la contaminació difusa per nitrats, és l'excedent de nitrogen, provinent de fonts agràries. *Les tres fonts principals de nitrogen utilitzat en fertilització són les dejeccions ramaderes, els fertilitzants minerals i, en menor grau, els fertilitzants orgànics i òrgan-minerals i els fangs de les depuradores.*

Per determinar els municipis amb excés de N, el decret utilitza l'índex de càrrega ramadera (ICR), amb un càlcul fet a mida. Només té en compte el N de les dejeccions, i pressuposa que aquestes es reparteixen per la superfície agrícola catalogada en el SIGPAG, ignorant que en realitat només s'apliquen com a molt, en una tercera part d'aquesta superfície. Aquest càlcul és contrari al principi de càlcul objectiu establert en l'article 3 de la LLEI 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic, doncs amaga l'extensió real dels municipis amb excedent de N i dificulta la correcta *adequació de la dimensió de la cabanya ramadera a la capacitat de càrrega ambiental del territori*, establert en el punt d, de l'article 14 de la mateixa llei del canvi climàtic. Això s'agreuja quan el decret preveu una moratòria a partir d'un ICR superior a 1.2, que vol dir que el municipi té un excedent de N superior al 20%, només comptant l'N de les dejeccions. És a dir, a més d'utilitzar un càlcul no objectiu, el DARPA, normalitza, tolera, aprova que es continuï contaminant, en contra dels objectius del mateix decret, de les directives europees, i de la llei del canvi climàtic. Amb aquestes premisses, al DARPA només li surten 66 municipis amb excés de N.

Però en el punt 5 de l'informe tècnic, AVALUACIÓ DE LA PROBLEMÀTICA ORIGINADA PER L'EXCÉS DE NITRATS D'ORIGEN AGRARI EN LES MASSES D'AIGUA SUBTERRÀNIA A CATALUNYA, de març del 2016, l'ACA, utilitza un model matemàtic PATRICAL. *El model de simulació utilitza el balanç d'entrades i sortides de nitrogen en sòl a escala municipal, que proporciona com a resultat l'excés de nitrogen també a escala municipal (Figura 3). Les entrades de nitrogen al sòl procedeixen principalment de l'agricultura i la ramaderia, però també s'ha considerat altres fonts, com la deposició atmosfèrica, la fixació biològica i les*

aigües de reg. Les sortides de nitrogen corresponen a la incorporació a la vegetació, la volatilització i la desnitrificació.

*Les dades del balanç a escala municipal mostren que un **69,3% dels municipis presenten excedents de nitrogen d'origen agrari**; d'aquests municipis, un 47,9% assoleixen excedents majors de 10 tones (t) anuals, valor on se situa la mediana, i un 26,9% presenten valors superiors a 50 t/any de nitrogen, que correspon al percentil 75 de les dades. Finalment, es detecten 5 municipis amb excedents de nitrogen per sobre de les 1.000 tones anuals. Aquestes dades posen de manifest que, en determinats indrets, la generació de nitrogen d'origen agrari excedeix amb escreix la capacitat d'assimilació a la mateixa zona, per la qual cosa l'excés de producció ha de ser tractat i/o transportat a altres indrets deficitaris amb el corresponent cost que suposa, cost financer o cost ambiental si és abocat a la mateixa zona en excés (mal estat de les aigües subterrànies, pèrdua de recurs, etc.).*

Segons aquest estudi serien més 650 municipis amb excedents de N. La xifra s'ha apropa més a les xifres que contundentment figuren en l'INFORME DE SOSTENIBILITAT AMBIENTAL DEL PROGRAMA D'ACTUACIÓ A LES ZONES VULNERABLES EN RELACIÓ AMB LA CONTAMINACIÓ PER NITRATS QUE PROCEDEIXEN DE FONTS AGRÀRIES de maig del 2019 (ISA-19). En la Taula 28, de l'ISA-19, es representen la capacitat de recepció de kg de N a Catalunya i la quantitat de nitrogen procedent de la producció ramadera a Catalunya en el 2017. En l'ISA-17, es representaven en la taula 29, amb dades de la producció del 2009. Aquestes dades es resumeixen en el quadre següent:

	capacitat de recepció kg N	generació kg N dejeccions
ISA-17 (dades del 2009)	97.486.068	105.931.576
ISA-19 (dades del 2017)	148.404.787	88.971.287

Sorprèn l'augment de gairebé 51 milions de kg en la capacitat de recepció, amb una superfície cultivable similar i la reducció d'uns 17 milions de generació tenint en compte que en l'ISA-19, el nombre de porcs han augmentat en 1.000.000, i hi ha 9.000.000 de gallines i pollastres més que en el 2009, amb el consegüent augment de N que això comporta. Seria molt greu que aquests canvis fossin per falta de rigor.

Amb tot, prenen les dades de l'ISA-19, si en els 88.971.287 kg de N generat per les dejeccions, li sumem el consum de 51.700.000 kg de fertilitzants minerals, el N generat se situaria en els 140.671.287 kg. als quals s'han d'afegir els kg de N provinent dels fangs, que amb dades del 2016, les 509 depuradores que hi havia actives en aquell moment van acabar produint un total de 542.307 tones de fangs o biosòlids, 266.130 de les quals s'han tractat com a compostatge. A més el DARPA i el Departament de

Territori i Sostenibilitat, s'han de prendre seriosament, i molt, l'estudi Gomis-García (2013), que esmenta l'ISA-19, que considera que *bona part del nitrat és al sòl i en trànsit cap a l'aquífer a través del medi no saturat: les quantitats emmagatzemades són significativament elevades -i poc quantificades- per la qual cosa el contingut en nitrat pot continuar augmentant encara que s'arribi a suprimir la font que l'origina, i per tant, és molt difícil aconseguir l'eliminació o notable disminució de les entrades de nitrats a l'aquífer a curt termini.*

També es pot deduir que els municipis amb excedents de N, han de ser molts més dels 66 que el DARPA quantifica, amb una altra visió. En l'annex 5, del nou Decret es regulen les dosis màximes de nitrogen per hectàrea que es poden aplicar en zones vulnerables. *En cada cultiu s'ha de complir simultàniament la limitació referida a nitrogen en dejeccions ramaderes, a nitrogen en fertilitzants minerals o en aigua de reg i a nitrogen total.*

Aquestes dosis màximes, en general, estan quantificades en 170 kg/N/any, sumant-hi el N de les dejeccions i el N d'altres fertilitzants. Si bé hi ha excepcions, i en alguns cultius es pot superar aquesta xifra, també és cert que molts, especialment en cultius de secà i els llenyosos, com fruiters, oliva, vinya, etc., les dosis permises estan bastant per sota. Tot i que el càlcul podria ajustar-se, sembla coherent i entenedor, dividir els 140.671.287 kg (suma de N de les dejeccions i dels fertilitzants nitrogenats), és a dir, sense comptar amb les tones de fangs, pels 170 kg/ha/any de topall permès, per tenir una idea que es necessiten més de 825.000 hectàrees per escampar les dejeccions, respectant els límits previstos en l'annex 5 del Decret. El nombre d'hectàrees necessàries seria més elevat si es comptessin el kg de N dels fangs. El contrast amb les 286.000 *hectàrees que reben purins*, segons la MEMÒRIA D'AVALUACIÓ D'IMPACTE DE LES MESURES PROPOSADES que acompanya al nou Decret, dona una idea de la quantitat de municipis a on el nitrogen aplicat als sòls excedeix amb escreix la capacitat d'assimilació que tenen.

Per altra banda, l'objectiu del DARPA, de substituir els fertilitzants de síntesis per les dejeccions, resulta a hores d'ara, molt voluntarista però poc realista. De fet, en el període 2012-2017, el consum de fertilitzants de síntesis nitrogenats ha augmentat, segons confirma la figura 49 de l'ISA-19, alhora que hi ha 1.218.350 places de porc més, i 6.512.151 places més d'aviram, en el mateix període. Que creixin les dejeccions no és sinònim de baixar el consum de fertilitzants minerals.

La fertilització amb purí porcí, sempre ha estat difícil. La seva composició el fa poc eficient com adob, per la manca de nutrients, i no té les propietats per produir per si sol, la fermentació necessària, ni aeròbica, ni anaeròbicament, per obtenir un compostatge de qualitat. A més, en aquests processos es genera més N. En l'ISA-19, la fertilització amb purins està descrita com assajos o estudis a mitjà i llarg termini, però no com un tipus de fertilització consolidada. En tots ells, per assolir una fertilització eficient necessita el complement d'adobs minerals.

El tractament del purí és complex, i el tractament dels subproductes, lixiviats, afluents, digestats i altres no està resolt. En la MEMÒRIA AMBIENTAL DEL PROGRAMA D'ACTUACIÓ A LES ZONES VULNERABLES EN RELACIÓ AMB LA CONTAMINACIÓ PER

NITRATS QUE PROCEDEIXEN DE FONTS AGRÀRIES de maig del 2019, en les seves conclusions del procés d'avaluació, la majoria de tractaments estan avaluats com a recerca. Lluny de ser una realitat. Autoritzar més places de porcs, en base a estudis o assajos, estaria contravenint el principi de deguda avaluació establert en l'article 3 de LLEI 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic que comporta el deure dels poders públics d'avaluar contínuament i periòdicament l'impacte ambiental de qualsevol política pública vigent o prospectiva per tal que el seu resultat s'hagi de tenir en compte en la presa de decisions respecte a la política concreta.

En definitiva, la moratòria per la instal·lació de noves places ramaderes s'ha d'ampliar a tots els municipis amb excedent de N, que com a mínim seran els més de 650 que es refereix l'avaluació de l'ACA i tots aquells que se situïn en l'àrea d'influència de les masses d'aigua que s'han de protegir, perquè són necessàries per a l'abastament humà, i les que han de servir com a reserva estratègica d'acord amb la llei del canvi climàtic. Per tant cal **l'adopció immediata d'una Moratòria urbanística i acordar la suspensió de llicències relatives a noves sol·licituds d'instal·lació de granges de porcs o sol·licituds d'ampliacions**, incloent llicències d'obres, llicències i autoritzacions ambientals, tramitació i aprovació de Plans especials i Projectes d'actuació específica per l'autorització d'implantació en SNU, en tots aquest municipis i zones, a l'empara d'allò establert a l'article 73 del Decret Legislatiu 1/2010 de 3 d'agost.

Lamentablement l'aigua cada cop és més escassa, a tota la Mediterrània. El projecte LIFE MEDACC ha confirmat una reducció de la precipitació, sobretot a l'estiu, amb sequeres més freqüents i intenses i més evaporació de l'aigua cap a l'atmosfera. Les tres conques estudiades (Muga-Ter-Segre), han vist com els seus rius han reduït el cabal, una tendència que es mantindrà en el futur si no s'hi apliquen mesures.

La conca de la Muga és la més petita (només 758 km²), presenta una situació molt preocupant i molt vulnerable. Des de 1973 a 2013, les precipitacions estivals s'han reduït un 60%, i el cabal dels rius a la capçalera ha disminuït gairebé a la meitat. Això és conseqüència tant d'un clima més sec i àrid com dels canvis que hi ha hagut en els usos del sòl.

La conca té una demanda molt elevada a l'estiu, per la gran afluència turística de la zona a la part costanera i per les campanyes de reg. Segons Javier Zabalza, investigador de l'IPE-CSIC, *"amb les simulacions fetes durant el projecte, veiem que la solució no passa en absolut per fer més gran l'embassament de Darnius-Boadella, com s'ha plantejat"*. De fet, els resultats mostren que no existeix cap gestió possible que permeti garantir les demandes futures i el compliment dels cabals de manteniment.

Per tant, l'ampliació de la moratòria ha d'incloure aquesta zona, i aquelles que poden ser vulnerables o vulnerades per l'escassetat d'aigua en previsió del canvi climàtic que ja és una realitat.

Ja tenim 9.166.423 places de porcs i 64.970.552 places de gallines i pollastres. Ja en tenim prou. No en necessitem més. No podem tenir-ne més. Amb les dades que s'han exposat en aquesta proposta, aprovar-ne més, és actuar, essent conscient i sabent les

conseqüències, en sentit contrari als objectius de reduir i prevenir la contaminació i protegir un bé essencial com l'aigua.

No ens agrada, però hem de recordar que els funcionaris públics i les autoritats competents tenen la responsabilitat de vetllar per una utilització racional dels recursos naturals, i de protegir i millorar la nostra qualitat de vida i restaurar el medi ambient. En aquest sentit és molt abundant la normativa vigent sobre aquesta matèria, dirigida a dotar l'Administració de mitjans per tal de complir amb aquesta finalitat. El Codi penal preveu determinats delictes destinats a sancionar les autoritats o els funcionaris que de manera intencionada, en la tasca destinada a controlar les activitats que poden perjudicar el medi ambient o l'ús racional del territori, realitzen determinades accions o omissions.

3. Mesures que reforçaran el programa d'actuació a zv.

El canvi climàtic i els impactes que en deriven són el repte de caràcter global més important que les societats humanes han afrontat mai. Encarar aquest repte exigeix una transformació profunda dels actuals models energètics i productius. La ramaderia industrial intensiva és una activitat econòmica contaminant, que genera emissions de gasos d'efecte hivernacle, és responsable de la contaminació de l'aigua per nitrats, contribueix en el deteriorament dels sòls per la sobre fertilització, i pel canvi de l'ús en favor de conreus destinats al consum animal, que afecta la sobirania alimentària. Catalunya només produeix una tercera part del que consumeix el seu bestiar. Ha d'importar de països de l'Amèrica llatina, d'EUA, d'Ucraïna, de Rússia, de França, milers de tones de soja, blat, blat de moro, lleguminoses, per fabricar els pinsos, per produir milers de tones de carn, moltes d'elles s'acaben venent a la Xina. La ramaderia industrial intensiva catalana contribueix en la part que li pertoca a l'escalfament global del planeta.

La LLEI 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic, en l'article 14 en relació a l'Agricultura i ramaderia, en el punt 1.d i 1.e sintetitza el canvi de model que ha de realitzar el sector ramader:

- 1. Les mesures que s'adoptin en matèria d'agricultura i ramaderia han d'anar encaminades a reduir la vulnerabilitat, les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, el malbaratament alimentari i el consum de recursos, i concretament han d'anar encaminades a:
- 2. L'adequació de la dimensió de la cabanya ramadera a la capacitat de càrrega ambiental del territori,
- 3. La promoció dels productes agroramaders ecològics i de proximitat per mitjà de les eines de suport que té el Govern per a aconseguir una agricultura i una ramaderia que puguin desenvolupar varietats locals adaptades a les noves

condicions climàtiques, i per a avançar cap a un model de sobirania alimentària de qualitat altament eficient.

La transformació del model productiu de la ramaderia industrial intensiva, ha de comportar un decreixement d'aquests tipus de ramaderia adequant la dimensió de la cabana a la capacitat de càrrega ambiental, i un creixement de la ramaderia extensiva i ecològica.

Tot seguit fem un seguit de propostes que contribueixen a posar en marxa aquest canvi, i reforcen el programa d'actuació a les ZV. D'una banda mesures que contribueixin a un decreixement de la cabana de bestiar criats intensivament i per altre, mesures que ajudin al desenvolupament d'una ramaderia extensiva ecològica i respectuosa amb el medi ambient.

3.1. Establiment d'una taxa o cànon a la ramaderia intensiva.

Està previst en l'article 1 de la Llei del canvi climàtic: *l'establiment d'impostos com a instrument per a actuar contra el canvi climàtic*. I està motivada en el preàmbul com una mesura eficaç, que ja és vigent en molts països. També les directives europees del Marc de l'aigua, i la Directiva 2004/35/CE sobre responsabilitat mediambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys mediambientals, i transposada a l'ordenament jurídic espanyol amb Llei 26/2007, de 23 d'octubre, de Responsabilitat Mediambiental, estableixen el concepte de qui contamina, paga, que confirma el Síndic de Greuges en el seu informe del desembre del 2016. Les quantitats recaptades poden destinar-se a promoure l'adequació de la cabana a la capacitat receptora de les ZV, transformant les actuals explotacions en ecològiques i de producció extensiva. El cànon ramader ha de repercutir sobre els titulars de les explotacions porcines responsables de la contaminació del sòl i de l'aigua i ha de cobrir com a mínim els costos dels processos de recuperació dels aqüífers i descontaminació gradual del sòl i compensi els costos que no s'internalitzen.

3.2 Totes les explotacions ramaderes intensives han de complir els mateixos requisits ambientals.

La contaminació depèn del nombre d'animals. No té sentit una classificació de les explotacions que permet, per exemple, autoritzar 10 granges de 2000 porcs, a on es denega la instal·lació d'una de 2.501. S'ha d'acabar amb el parany d'anar autoritzant granges per sota dels 2000 porcs, doncs, en conjunt acaben contaminant més. És una manera de burlar la normativa ambiental, en estalviar-se algunes mesures per prevenir i reduir la contaminació que generen. La classificació en diferents grups es pot entendre per altres finalitats. En cap cas per estalviar-se requisits ambientals, especialment a les ZV. .

3.3 Totes les granges integrades han de ser considerades com una sola empresa.

El Tribunal Europeu de Justícia ha dictaminat reiteradament, que totes les empreses vinculades (no cal participació en el capital), que controlen la producció, els preus, etc. han de ser considerades com una sola empresa. Això és rellevant, perquè a Catalunya el 75% de les explotacions porcines estan integrades, en pocs grups empresarials. No pot

passar que la majoria d'explotacions que formen part d'una producció controlada per un grup integrador, no apliquin, per exemple, les millors tècniques disponibles, previstes en la disposició addicional quarta del decret 153/2019, per reduir els efectes contaminants de la seva activitat, especialment en ZV, o no se les pugui exigir l'aportació de garanties que es preveuen per a les activitats de l'Annex III de la Llei 26/2007 de 23 d'octubre de responsabilitat mediambiental.

3.4 Les ampliacions de capacitat de les explotacions existents han de complir els mateixos requisits que les noves instal·lacions.

No té cap sentit que les ampliacions, no compleixin els requisits de distància mínima sanitària, a nuclis urbans, etc. que han de complir les noves instal·lacions, Això suposa un avantatge selectiu, que afavoreix a uns determinats empresaris, en un mateix mar jurídic. Això està en contra del dret europeu, i comporta unes greus conseqüències ambientals, per la concentració d'explotacions, molt notòria en les ZV, que provoca transferències de la contaminació entre aigua, sòls i aire, conseqüències sanitàries, i molèsties a la població propera. És important que se suprimeixi aquesta excepció de la normativa perquè més del 70% de les explotacions ramaderes a Catalunya, no compleix amb les distàncies.

També cal revisar la situació de les explotacions ramaderes existents verificant el compliment o no del règim de distàncies i incoar procediments de revisió d'ofici i de declaració de nul·litat de les autoritzacions ambientals atorgades sense respectar el règim de distàncies. Tot aplicant un Pla de tancament de les explotacions en situacions irregulars

3.5 Millores en el benestar animal.

El negoci no es pot fer a costa del patiment dels animals. Unes millors condicions de vida dels animals és obligada, i ajudaran a reduir la pressió sobre els aqüífers, en reduir les dejeccions. Les millores en cap cas poden suposar increments de superfície de les instal·lacions.

- Increment de l'espai disponible pels animals. Un porc adult de 100 kg només té 0,65 m² d'espai disponible. Les gallines les tenen en gàbies, les truges les immobilitzen mentre alleten als seus garrins. Tot molt indigne. Cal multiplicar per 10 l'espai lliure que tenen els animals, sense que això comporti ampliacions de les instal·lacions, sinó una reducció de cabana.

- Respectar el període d'alletament natural. Avui els garrins els deslleten entre els 21 i 28 dies de vida. Amb aquesta irrupció no natural del procés el sistema immunològic dels garrins no està desenvolupat, fet que comporta els subministrin antibiòtics, ja des de nadons. Això afavoreix la creació i desenvolupament de bacteris resistents als antimicrobians que afecten la curació de determinades malalties. Respectant el període natural d'alletament, els garrins, creixen més sans, i no necessiten antibiòtics. Per tot plegat, es demana que els garrins no es deslletin abans dels 40-50 dies.

- Traçabilitat obligatòria dels porcs. Com en altres espècies els porcs haurien de portar un xip des del seu naixement, amb tota la informació necessària sanitària, alimentària,

condicions de cria, per poder informar als consumidors de la qualitat de la carn i dels productes derivats.

- Incrementar els controls periòdics per comprovar la qualitat de la carn i les restes d'antibiòtics. En diverses ocasions en diversos informes, han ressaltat la falta de controls rigorosos, per verificar el compliment dels codis de bones pràctiques, en tota en la producció de bestiar intensiu, i en la gestió de les dejeccions. Calen més controls aleatoris, de l'administració d'antibiòtics, de l'alimentació, en les explotacions en els escorxadors, i en el producte final.

3.6 Dotar finançament el pla per dotar de depuradores a tots els municipis de les zones vulnerables i vulnerades.

3.7 Auditoria independent, externa al DARPA, de tots els informes ambientals des de març del 2016, dels expedients de les ampliacions de capacitat o noves instal·lacions d'explotacions ramaderes en ZV, que hagin informat favorablement i compatible, l'establiment de noves places.

És difícil d'entendre, després de l'informe tècnic de l'ACA del 2016, que en les 10 comarques que concentren una altíssima densitat de places de porcs, (75% del total de les places), i que han concentrat un percentatge semblant de les noves places, els informes ambientals siguin positius. És increïble.

Per això reclamem una auditoria, per comprovar si els continguts s'ajusten a les normatives europees, si els professionals o empreses signants són persones habilitades, i no tenen conflicte d'interessos, si el tràmit i autoritzacions de funcionaris i responsables, són els adequats per assegurar la integritat del medi ambient i la protecció dels recursos naturals.

En aquest sentit, recordem la consideració 24 de la directiva 2010/75/UE:

- *Per garantir que el funcionament d'una instal·lació no deteriori la qualitat del sòl ni de les aigües subterrànies, és necessari determinar, recolzant-se en un informe de la situació de partida, l'estat del sòl i de les aigües subterrànies. Aquest informe haurà de constituir un instrument pràctic que permeti, en la mesura del possible, realitzar una comparació quantitativa entre l'estat de l'emplaçament de la instal·lació descrita en l'informe i l'estat d'aquesta implantació després del cessament definitiu d'activitats, a fi de determinar si s'ha produït un increment significatiu de la contaminació del sòl i de les aigües subterrànies. L'informe de la situació de partida ha de contenir informació que utilitzi les dades existents sobre les mesures realitzades en el sòl i les aigües subterrànies i les dades històriques relatives a les utilitzacions prèvies del terreny que es tracti.*

Si en els informes ambientals dels expedients de les ampliacions de capacitat o noves instal·lacions d'explotacions de les ZV, consta la situació de partida com la que descriu l'ACA, és impossible que les seves conclusions siguin favorables.

3.8 Anàlisis obligatòries dels sòls que són base de les aplicacions de les dejeccions en ZV.

En el termini de 6 mesos, tots els sòls receptors de dejeccions en ZV haurien d'estar analitzats per determinar el seu estat, d'acord amb la consideració 24 de la directiva 2010/75/UE, detallada en la proposta anterior, per revisar, en funció dels resultats, els plans de dejeccions vigents. És important començar pels més pròxims a l'explotació, perquè són els que tenen més risc d'estar contaminats, com s'indica tant en el ISA-19, la Memòria ambiental i l'informe de l'ACA. Tots els sòls situats em un radi inferior de 10 km de les explotacions, han de ser els primers, doncs com diu l'ISA-19, l'informe tècnic de l'ACA i altres estudis, doncs són els que estan més contaminats.

Per tant cal exigir l'obligatorietat d'analitzar els sòls que configuren la base agrícola per aplicar les dejeccions i l'estat de l'aquífer, amb periodicitat anual per empreses de control ambiental a càrrec dels titulars de les explotacions.

3.9 No concedir cap mena subvenció, a les explotacions ramaderes intensives de les ZV o que apliquin purins a ZV.

Seria contradictori, que mentre contaminen, el sector rebi subvencions. De cap mena. Ni directes. Ni de minimis. Ni indirectes, subvencionant subministres o serveis. Ni a plantes de tractaments. El sector ha d'assumir els seus costos, i no traspassar-los a tota la ciutadania, mentre els beneficis se'ls emporten només uns quants.

3.10 Millorar la informació que rep el consumidor, actualment insuficient.

Avui, el consumidor no té la informació suficient en la carn de porc, els seus derivats i els productes processats. No en sap l'origen, en quines condicions s'ha criat, s'ha alimentat,...Cal un etiquetatge complet i entenedor i els controls necessaris per garantir la qualitat del producte.

3.11 Reduir la quantitat màxima de N que es pot aplicar a les ZV

L'ISA-19 recomana que en determinades zones de molta densitat ramadera i en alguns tipus de sòls, es redueixen les quantitats de N aplicada, per sota de les màximes establertes: *en secans semiàrids, el Programa d'actuació actual estableix una dosi màxima de dejeccions de 170 kg N/ha i any. Malgrat que el Decret diu ben clar que són dosis màximes (no dosis recomanades en totes les situacions), en zones d'elevada densitat ramadera es tendeix a aplicacions properes al màxim, i si això es fa així en totes les parcel·les i tots els anys, s'esdevé un enriquiment excessiu dels sòls en nitrats, i una acumulació excessiva de fòsfor al sòl. En aquestes situacions, atesa la molt baixa pluviometria, és raonable plantejar una reducció de la dosi màxima de dejeccions.*

3.12. Incloure en els 170 kg/N/any el N dels fangs de depuradores que s'apliquen a sòls agrícoles.

L'ISA-19, destaca la problemàtica dels fangs de depuradora: *la pressió de nitrogen a les zones vulnerables no ve tan sols del que s'aplica com a dejeccions ramaderes o com a fertilitzants minerals, sinó també del que contenen els materials orgànics que entren dins l'àmbit de la normativa de residus, entre els quals destaquen els fangs de depuradora, dels quals n'hi ha gran disponibilitat a Catalunya. A l'hora d'incrementar capacitat de bestiar, la normativa actual no estableix cap limitació als increments d'aplicació de fangs de depuradora en zona vulnerable.*

A les dosis màximes de nitrogen per hectàrea que es poden aplicar en zones vulnerables, segons l'annex 5 del decret 153/2019, sense superar els límits establerts de N total, a més del N de les dejeccions, dels fertilitzants minerals o en aigua de reg, caldria afegir el N dels fangs aplicats.

3.13. Establir una nova metodologia per el càlcul ICR.

L'ICR està calculat a la baixa: es redueix el numerador (menys N del que realment es genera) i s'augmenta el denominador (més capacitat d'absorció de N en considerar grans quantitats d'hectàrees a les quals no s'apliquen purins).

L'ICR és el quocient entre el N total generat per les dejeccions ramaderes, i el N absorbible pels conreus. *S'utilitza el concepte d'índex de càrrega ramadera (ICR) per determinar la capacitat de gestionar les dejeccions pels municipis situats en les zones vulnerables i identificar-ne el risc de la contaminació per nitrats al qual estan sotmesos.*

Per calcular l'ICR, el promotor del decret, el DARPA, ha proposat fer servir unes dades que poden ser desitjables, però no són reals.

En el càlcul del N absorbit, s'utilitza *les dades de superfície del SIGPAC*. Segons el "RESUMEN DE LOS DATOS CONTENIDOS EN EL SIGPAC PARA LA CAMPAÑA 2018", el Ministerio De Agricultura Y Pesca, Alimentación Y Medio Ambiente, el total la superfície de Catalunya, que consta en la base de dades del sistema d'informació geogràfica de parcel·les agrícoles, és de 3.209.426,46 hectàrees, distribuïdes amb els següents usos:

USOS	HECTÀREES	HECTÀREES
terres de cultius (horta, hivernacles, i conreable)	548.141,13	
cultius permanents (vinya, olivera, cítrics, fruiters i fruits secs)	328.551,97	
subtotal		876.693,10
pastures	1.148.641,88	
forestal	858.629,92	
no agrícola	325.726,66	

altres	34,90	
subtotal		2.333.033,36
TOTAL		3.209.726,46

Ara bé, segons la MEMÒRIA D'AVUACIÓ D'IMPACTE DE LES MESURES PROPOSADES que acompanya al nou Decret, *el nombre d'hectàrees que reben purins és d'aproximadament 286.000*. Aquesta dada contrasta amb les 876.693,10 hectàrees que el SIGPAG registra com terres de cultiu i cultius permanents, i que previsiblement utilitza el DARPA per calcular l'ICR. Contrast que segueix essent significatiu, si es considera que les 286.000 només fan referència al purí porcí, doncs aquest representa el 75% de les dejeccions: *amb la ramaderia de l'any 2017, Catalunya ha de gestionar anualment al voltant de 82.500 t de N (Taula 4), dels quals 66.325 t provenen del purí porcí*.

És a dir, que el DARPA considera absorbible nitrogen de dejeccions per cultius en els quals no se n'apliquen. I la quantitat no és menor, ja que la superfície del SIGPAG gairebé triplica la registrada com receptora de purins. És evident que les plantes que no rebem purins no el poden assimilar. És impossible.

Per altra banda, per calcular el N generat, només té en compte el nitrogen en les dejeccions amb els coeficients estàndard d'excreció nitrogenada de l'annex 1 i les reduccions per millores en l'alimentació existents a la base de dades de l'aplicació GDN. Però segons l'INFORME DE SOSTENIBILITAT AMBIENTAL DEL PROGRAMA D'ACTUACIÓ A LES ZONES VULNERABLES EN RELACIÓ AMB LA CONTAMINACIÓ PER NITRATS QUE PROCEDEIXEN DE FONTS AGRÀRIES de maig del 2019 (ISA-19), *les tres fonts principals de nitrogen utilitzat en fertilització són les dejeccions ramaderes, els fertilitzants minerals i, en menor grau, els fertilitzants orgànics i òrgan-minerals i els fangs de les depuradores. Durant la campanya 2017, segons el mateix informe el consum de fertilitzants va ser de 51.700 tones de N, a més de les 28.800 tones de P2O5 i 34.800 tones K2O*.

Les 51.700 tones de N provinents dels fertilitzants i el N procedent dels fangs, el DARPA els ignora.

Amb aquests càlculs l'ICR queda com a un indicador molt poc rellevant per assolir els objectius ambientals, contrari a la seva finalitat i que fins i tot pot justificar una política de creixement del bestiar insostenible ambientalment, amb ple coneixement del promotor del Decret.

Per això, a la Consellera només li surten 66 municipis afectats per la moratòria, que contrasta amb el nombre de municipis amb excés de N de l'INFORME TÈCNIC

AVALUACIÓ DE LA PROBLEMÀTICA ORIGINADA PER L'EXCÉS DE NITRATS D'ORIGEN AGRARI EN LES MASSES D'AIGUA SUBTERRÀNIA A CATALUNYA del març del 2016, informe sovint esmentat en l'ISA-19, que assegura que *les dades del balanç a escala municipal mostren que un 69,3% dels municipis presenten excedents de nitrogen d'origen agrari; d'aquests municipis, un 47,9% assoleixen excedents majors de 10 tones (t) anuals, valor on se situa la mediana, i un 26,9% presenten valors superiors a 50 t/any de nitrogen, que correspon al percentil 75 de les dades. Finalment, es detecten 5 municipis amb excedents de nitrogen per sobre de les 1.000 tones anuals. Aquestes dades posen de manifest que, en determinats indrets, la generació de nitrogen d'origen agrari excedeix amb escreix la capacitat d'assimilació a la mateixa zona.*

En definitiva són 656 municipis de Catalunya amb excés de N, segons el dictamen d'aquest informe, dels quals, 422 estan declarats com a zona vulnerable. El ICR tal com està calculat, no és un índex que compleixi amb el principi d'objectivitat, i distorsiona la realitat.

3.14. Redacció, tramitació i aprovació d'un Pla Director Urbanístic per la regulació de la instal·lació de noves explotacions ramaderes porcines i per l'ampliació de les preexistents amb establiment de paràmetres mínims, regulació de condicions, limitacions i prohibicions, pel que fa a:

- Distàncies mínimes entre explotacions porcines i a altres explotacions ramaderes, a nuclis urbans i habitatges, a cursos d'aigua i a pous de subministrament d'aigua, més restrictives que les previstes al Reial Decret 324/2000 de 3 de Març.
- Imposició del compliment d'una superfície mínima de parcel·la no inferior al doble de la Unitat Mínima de Conreu.
- Prohibició d'explotacions ramaderes de dimensions i naturalesa industrial.
- Prohibició de noves granges o ampliacions en zones declarades vulnerables o vulnerades.
- Establiment d'una ocupació màxima de finca no superior al 4%.
- Regulació d'una edificabilitat màxima per nau no superior a 500m².
- Establiment d'una façana màxima no superior a 50 metres de longitud.
- Regular i establir una densitat màxima de granges per municipi.
- Establir una distància mínima no inferior a 300m en relació a zones humides, pous, cursos d'aigua i zona de recàrrega d'aqüífers.
- Exigència d'un Programa de vigilància i control ambiental.

3.15 En desenvolupament de la competència per dictar normes addicionals en matèria de protecció del medi ambient, incorporar a la Normativa sectorial aplicable i en particular al Decret 40/2014 de 25 de Març d'ordenació de les explotacions ramaderes, **Disposició que ordeni l'aplicació del règim de distàncies mínimes fixat al Reial Decret 324/2000 de 3 de Març sobre normativa bàsica aplicable a les explotacions ramaderes, no tan sols als supòsits de noves instal·lacions de granges porcines, sinó també als supòsits d'ampliacions** tot establint a l'article 5 i als annexos del Decret 40/2014 reguladors de la ubicació de les explotacions ramaderes un règim estricte regulador de les distàncies mínimes de totes les explotacions aplicables també en cas d'ampliacions. Amb fixació de distàncies mínimes de seguretat a punts de

captació d'aigües, zones humides, cursos d'aigua i zona de recàrrega d'aqüífers, no inferior a 300m.

Mesura adicional protectora motivada per:

- La Llei estatal 8/2003 de 24 d'abril de Sanitat animal, que habilita per aplicar el règim de distàncies també a les ampliacions.
- El risc sanitari de propagació i difusió de malalties.
- La situació d'especial gravetat dels aqüífers contaminats per purins i nitrats d'origen agrari.
- El nivell de concentració de nitrats als sòls agrícoles.
- L'aplicació del principi de prevenció, precaució i cautela que ha d'informar tota actuació en matèria de medi ambient.

3.16 Redactar i implementar un Pla de descontaminació dels aqüífers declarats vulnerables per contaminació de les aigües per nitrats.

Malgrat el greu estat actual dels aqüífers, ni el departament de Territori, ni l'ACA, han elaborat cap pla estructurat per recuperar-los. No sabem quins són els que es poden recuperar, ni com es recuperaran, ni en quin termini. Aquesta mesura ja va ser proposada pel Síndic de Greuges, en el seu Informe sobre la contaminació provocada pels purins a Catalunya, de desembre del 2016, i que l'administració ha ignorat.

3.17 Informar desfavorablement qualsevol nova instal·lació de granges porcines i qualsevol petició d'ampliació en zones vulnerables i que no respecti el règim de distàncies del Reial Decret 324/2000 de 3 de Març.

3.18. Elaboració d'un Pla de reducció de dejeccions ramaderes que comporti la reducció de 20.000 tones de nitrogen.

En tres anys (2016, 2017 i 2018), les places de porcs han augmentat en 759.606, i les de gallines i pollastres, en 4.870.709. Aquests increments poden representar aproximadament unes 6.000 tones més de N generat. Per molts GPS que s'instal·lin, aquestes 6.000 tones de més, que bé, no tan bé, o fraudulentament, s'aplicaran. Per moltes declaracions anuals, per controlar les dejeccions i adobs utilitzats en la fertilització, aquestes 6.000 tones de més, que bé, no tan bé, o fraudulentament s'aplicaran. Encara que no s'apliquin amb el sistema de ventall, i s'enterrin, el N que no es volatiliza, queda aplicat en el sòl. Es redueixen les emissions però incrementen els nitrats. Per molts assessors en fertilització, que es contractin per poder assolir una fertilització d'excel·lència, per cert, molt necessària, seguiran havent-hi 6.000 tones de més, que bé, no tan bé, o fraudulentament s'aplicaran. I perquè no sigui dit, s'intenta justificar que aquestes tones es poden tractar, proposant plantes de biogàs o de compostatge que encara acaben generant més N.

Està bé gestionar el desastre. Però el que cal és evitar el desastre. I per evitar-lo cal actuar sobre l'arrel del problema, reduint l'excés de N generat, en unes 20.000 tones, per poder trobar un equilibri entre el N genera i el N admissible. Tot i aquesta reducció,

caldrà una gestió excel·lent per poder prevenir i reduir la contaminació provinent de fonts agràries,

3.19 Crear una base de dades consultable i pública de les parcel·les autoritzades per rebre aplicacions de dejeccions ramaderes amb informació sobre l'estat de les terres i concentració de nitrats, accessible telemàticament per qualsevol ciutadà sense costos ni restriccions. Els veïns tenen dret a tenir informació, sobre l'aire que respiren, l'aigua que consumeixen, i la qualitat dels cultius. Una informació pública transparent, i fàcilment consultable, per qualsevol ciutadà, és la millor eina per millorar i controlar la gestió de les dejeccions.

3.20 La promoció dels productes agroramaders ecològics i de proximitat

Per poder reduir la generació de N, clau per la reducció de la contaminació, i per aturar l'extracció i transvasament de rendes del món rural cap a uns beneficis empresarials de les empreses integradores, i per tant lluny d'on es generen, cal incentivar la instal·lació de granges ecològiques, i la transformació de les actuals explotacions intensives a explotacions ecològiques, especialment a les situades en ZV, gestionades per persones vinculades al territori, que generi una economia circular, que comprin a proveïdors locals, i venguin a carnisers, també més locals, alhora que consumeixin productes i serveis en els seus municipis més propers. Per tant s'ha de promoure escorxadors de proximitat, la creació d'una marca de porc ecològic DO de qualitat, i una formació tècnica i comercial als carnisers locals per la creació de productes de qualitat amb carn ecològica.

Per tot plegat,

ES DEMANA

- Que es considerin aquests suggeriments en la fase de redacció del nou decret de zones vulnerables, així com tots els programes associats.
- Que la IAEDEN sigui part interessada en aquest expedient, tal i com preveu la normativa vigent.

IAEDEN-Salvem l'Empordà